

Якименко І.А., студент

Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Кочнєва А.О., асистент

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ВОЛІ, ЧЕСТІ ТА ГІДНОСТІ ОСОБИ

Основними безпосередніми об'єктами злочинів проти волі, честі та гідності особи є відповідно воля, честь та гідність, якщо розглядати це питання через призму етичної, психологічної та філософської догматики [5, с. 103]

Воля людини виражається в тому, наскільки особа здатна долати перешкоди та труднощі на шляху до поставленої та абсолютно визначеної мети, наскільки вона здатна керувати своєю поведінкою в екстремальних та буденних ситуаціях, підпорядковувати свою діяльність певним завданням та обставинам тощо

Воля - це психічний процес свідомої цілеспрямованості регуляції людиною своєї діяльності і поведінки з метою досягнення поставлених цілей. Виходячи з цього, основну одиницю волі - вольову дію, треба розуміти як дію свідому та цілеспрямовану, в котрій людина здійснює свою визначену мету, яка, як закон, визначає спосіб дій і характер.

Категорією «гідність» в етиці прийнято позначати об'єктивну цінність особистості, її соціальну значимість як відповідну, адекватну з людською сутністю, тобто ту якість, за якої людина діє так, як належить її сутності й призначенню, як повинна діяти саме людина. У широкому сенсі термін «гідність» означає цінність людини для інших людей, для суспільства незалежно від її соціального стану, професії чи національної приналежності. Почуття гідності успішно розвивається і функціонує на основі усвідомленого ставлення до себе як до суб'єкта моральної діяльності, розуміння своїх обов'язків і прав людини та громадянина. Тобто почуття власної гідності виступає у вигляді синтетичної самооцінки моральних якостей в їх системній єдності.

Поняття гідності настільки тісно взаємопов'язане з поняттям честі, що іноді досить складно чітко визначити відмінності в їх змісті. За допомогою них визначається моральність і окремої людини, і колективу, і навіть суспільства. Але між цими поняттями існує різниця, яка полягає в тому, що гідність - це моральне ставлення до самого себе, внутрішнє визнання, самоповага, а честь означає зовнішнє визнання, оцінку дій, діяльності особистості з боку інших. У подальшому розуміння честь особистості пов'язується з її залежністю від соціального статусу, але до уваги беруться, перш за все, особисті заслуги людини - її праця, міра людяності, що визначає й міру пошани і поваги [4, с. 96].

Психологи вважають, що такі особи є слабкими та невпевненими у собі через те, що живуть із почуттям невизначеної індивідуальності. Вони неспроможні протистояти перешкодам, долати їх, вони не мають змоги пробачати, гідно програвати та робити висновки, виходячи на рівень самооцінки в силу своєї незахищеності перед суспільством.

Сучасна насильницька злочинність переважно носить побутовий, ситуативний характер. Разом з тим, зростає кількість організованих, заздалегідь підготовлених злочинів, які нерідко характеризуються особливою жорстокістю, зухвалістю та ідейною витонченістю [3, с. 243].

Кримінологічні дослідження дозволили визначити три основні типи причин вчинення злочинів проти волі, честі та гідності особи: вчинення таких злочинів особами з чітко вираженою агресивно-насильницькою антисоціальною спрямованістю.

Йдеться про тих, хто орієнтований на поведінку, небезпечну для життя і здоров'я інших людей, їм властиві негативно зневажливе ставлення до особи, її найважливіших благ, переконаність у допустимості насильницьких засобів вирішення конфліктів. Посягання на волю чи гідність людини є для них ланкою в ланцюзі постійних актів агресивної поведінки в різних ситуаціях. Такий стереотип поведінки - результат глибокої деформації їхньої особи, специфічний продукт егоцентричної орієнтації. До такого типу можна віднести такі злочини, як захоплення заручників (ст. 147 КК України) чи незаконне позбавлення волі (ст. 146 КК України).

Насильницький злочин виступає як засіб заволодіння певними цінностями, в ім'я яких приносяться в жертву блага іншої людини. Цей тип злочинів становить 20% і до них можна віднести такі злочини як використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом (ст. 150-1 КК України) чи експлуатація дітей (ст. 150 КК України).

Вчинення злочинів ситуативними злочинцями (тими, які вчинили посягання під впливом несприятливої життєвої ситуації), їх поведінці відсутні ознаки, властиві представникам двох попередніх типів. Вони застосовують насильство як реакцію на ситуацію, що сприймається ними гостро конфліктною. Серед насильницьких злочинців такі особи становлять близько 30%. До таких злочинів можна віднести захоплення заручників (з метою отримання грошової винагороди) (ст. 147 КК України) чи торгівля людьми (також із корисливих мотивів задля відвернення власного розорення) (ст. 149 КК України).

Отже, дослідивши дане питання, можна визначити, що вчинення злочинних дій є наслідком не лише певних психічних вад злочинця, а й тієї несприятливої ситуації у суспільстві, яку ми щодня створюємо власноруч.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кримінальний кодекс України / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – Київ : Парлам. вид-во, 2001. – 207 с. – (Бібліотека офіційних видань).
2. Бажанов Н.І. Кримінальне право України. Загальна частина, підручник / Бажанов Н.І. – К: Юрінком Інтер-Право, 2003. – 223 с.
3. Копейчиков В.В. Правознавство: підручник / Копейчиков В.В. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 659 с.
4. Рубан Д.Г. Теорія і практика психології особистості / Рубан Д.Г. – К.: Діан, 2007. – 357 с.
5. Патирко Т.Б. Загальна психологія / Патирко Т.Б. – К.: ІнЮре, 2008. – 122 с.